

Ασκητική: κι αν δεν υπήρχε θα έπρεπε να την εφεύρουμε

π. Βασιλείου Θερμού

Ξεκίνημα της **Μεγάλης Σαρακοστής**. Επιβάλλεται ένας στοχασμός: γιατί άραγε χρειάζεται ή άσκηση; Γιατί νηστεία; Γιατί πιο έντονη καταπολέμηση παθών; Γιατί μετάνοια;

Μήπως ταλαιπωρούμε τον εαυτό μας χωρίς λόγο; Μήπως η Εκκλησία χαρακτηρίζεται από κάποια διάθεση να παιδεύει τους ανθρώπους; Μήπως όλα αυτά υποκρύπτουν μαζοχισμό; Μήπως αντιμάχονται τη χαρά της ζωής;

Ασκητικές ενέργειες, με άλλα κίνητρα, πιο 'κοσμικά', γίνονται πολλές. Παιδιά και νέοι που ασχολούνται με τον αθλητισμό δεν μπορούν να ζουν όπως θέλουν. Υπάρχουν αυστηροί κανόνες τους οποίους τηρούν, δεν έχουν τη ζωή που έχουν οι συνομήλικοί τους. Δεν μπορούν να φάνε οτιδήποτε, δεν μπορούν να κοιμηθούν οποιαδήποτε ώρα, δηλαδή δεν μπορούν να παραδοθούν στην άνεση και στην ευμάρεια. Το κάνουν με τη θέλησή τους, δεν τους υποχρεώνει κανείς, επειδή έχουν ένα στόχο.

Ο Λακάν διέκρινε μεταξύ **ορμής** και **επιθυμίας**. Η πρώτη ικανοποιείται με τις αισθήσεις και με τον ναρκισσισμό. Η δεύτερη δεν ικανοποιείται με τίποτε. Αυτή η εκκρεμότητα είναι που μας εξανθρωπίζει.

Στην κουλτούρα που μας περιβάλλει σήμερα η **επιθυμία έρχεται να συμπέσει με την ορμή**. Στην κοινωνία της κατανάλωσης η ευμάρεια ικανοποιεί πλουσιοπάροχα τις ορμές και τείνει να βάζει μια ταφόπλακα πάνω στην έννοια της επιθυμίας: «Δεν υπάρχει επιθυμία μέσα μου για κάτι παραπάνω, εδώ εξαντλείται το νόημα της ζωής μου». Σου υπαγορεύει ότι, αν θέλεις να χαρείς, πρέπει να απολαύσεις. Στο βαθμό που γίνεται αυτό δυσκολευόμαστε **να συναντήσουμε το πρόσωπο του άλλου**. Διότι η επιθυμία είναι που αφήνει τον δρόμο ανοιχτό για την αγάπη. **Η υπερβολή της απόλαυσης οδηγεί σε δυσκολία να αγαπήσεις**.

Φυσικά δεν είναι αυτοσκοπός η εγκράτεια. Οι Φαρισαίοι διέθεταν μεγάλη αυτοπειθαρχία, τηρούσαν τις νηστείες, έκαναν ελεημοσύνες. Δεν αναζητούσαν ευμάρεια και απολαύσεις. Αναζητούσαν, όμως, μέσω του κόπου τον οποίο κατέβαλλαν, να τροφοδοτήσουν τον ναρκισσισμό τους. Για να μην ξεχνάμε πως οι ορμές είναι δύο ειδών.

Έτσι, για να συναντήσεις τον άλλον ως πρόσωπο και να τον αγαπήσεις, χρειάζεται μια συγκεκριμένη ασκητική, τόσο των **αισθήσεων** όσο και του **ναρκισσισμού**.

Κατ' εξοχήν δε αυτό ισχύει για τη σχέση με τον Θεό. Ο Θεός είναι ο μεγάλος Άλλος, που να Τον συναντήσει κανείς είναι σχεδόν αδύνατο εάν κάνει σκοπό της ζωής του την συλλογή απολαύσεων.

Οπωσδήποτε κάποιοι κάνουν άσκηση με μίζερο τρόπο, ή με μαζοχιστική διάθεση. Σε όλες τις θρησκείες υπάρχουν τέτοιοι πιστοί. Αλλά αυτό δεν αλλάζει το βαθύτερο νόημα: η ασκητική ζωή και η εγκράτεια είναι ο τρόπος που έχουμε **για να μην συμπίπτουν η ορμή με την επιθυμία**. Η άσκηση διατηρεί σε εκκρεμότητα την επιθυμία. Της επιτρέπει να παραμείνει άθικτη, να μην κλείσει το θέμα πρόωρα, να γίνει **ανοιχτή προς τα πρόσωπα**.

Το Τριώδιο, ένα ογκώδες βιβλίο γεμάτο τροπάρια τα οποία ψάλλονται κατά τη Μεγάλη Σαρακοστή, δεν μιλά συνεχώς για άσκηση και νηστεία. Μιλάει μέσα για αγάπη, για συγχώρεση, για διάφορες αρετές που τις συνδέει με την άσκηση. Ουσιαστικά μας πληροφορεί πως η άσκηση της Σαρακοστής και κάθε άσκηση γίνεται **για να γίνουμε ικανότεροι να αγαπάμε**.

Κυριακή των Βαΐων, στον Όρθρο, τροπάρια των αίνων. Ο Χριστός μπαίνει στα Ιεροσόλυμα, όπου σε λίγες μέρες θα συμβούν τα πάθη. Ο υμνογράφος γράφει ότι ο Χριστός πάει στον γάμο Του (όπως κάποτε ο γαμπρός και η νύφη πήγαιναν έφιπποι στο γάμο). Και λέει ο υμνογράφος. «Ελάτε έθνη και λαοί, ελάτε να δείτε πώς νυμφεύεται τη Νέα Σιών, την Εκκλησία».

Πίσω από όλη αυτή την περίοδο πένθους και μετάνοιας, κρυφοκαίει μια χαρούμενη προσδοκία. Το ξαναβλέπουμε αυτό αργότερα, τη νύχτα της Αναστάσεως, όταν σε ένα τροπάριο του Όρθρου θα ακούσουμε ότι «έλαμψε ο Χριστός βγαίνοντας από τον τάφο σαν να βγαίνει από νυφικό δωμάτιο». Πόση έλλαμψη χρειάζεσαι για να παρομοιάσεις ένα τάφο με νυφικό δωμάτιο; Όπου εκεί έλαβε χώρα ο **γάμος του Χριστού με την ανθρωπότητα**.

Προφανώς οι άγιοι μόνο έτσι μπορούσαν να κάνουν την άσκηση που έκαναν και να γράψουν κείμενα περί μετάνοιας και άσκησης. **Με κίνητρο την αγάπη και την ευγνωμοσύνη**. Αλλιώς δεν βγαίνει πέρα.

Ακόμη και αν δεν υπήρχε η ασκητική θα έπρεπε **να την εφεύρουμε ειδικά για την εποχή μας**.